

กองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านหินโง่งน
ตำบลห้วยคต อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ข้อมูลทั่วไปและที่มาของกองทุนสวัสดิการ

บ้านหินโง่งน เดิมพื้นที่เป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ทั้งไม้
มะค่า ประดู่ ป่าไผ่ และไม้อื่นๆ มีน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่า
เช่น ช้าง ต่อมาสัมปทานป่าไม้ พอหมดสัมปทาน ทำให้มี
พื้นที่โล่งพอที่จะเพาะปลูกได้ชาวบ้านจากบ้านวังพง ตำบลวัง
หิน อำเภอบ้านไร่ ก็ได้อพยพเข้ามาเปิดพื้นที่ทำกินเป็นชุดแรก

ในปี 2513 ชาวบ้านรวมตัวกันสร้างโรงเรียนบ้านหินโง่งนให้ลูกหลานได้รับการศึกษา

ฐานทรัพยากรธรรมชาติ
รูปแบบบูรณาการกองทุน
↳ ก่อตั้ง กองทุนใหม่ในปี 2548

ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะทำไร่ข้าวโพด ทำนาปลูกข้าวไว้กิน และหาของป่า มีวิถีชีวิตที่
ช่วยเหลือเอื้อกันไม่ค่อยมีการจ้าง เช่น ทำไร่และปลูกบ้าน เมื่อก่อนบ้านหินโง่งนขึ้นกับ ตำบล
ห้วยคต อำเภอบ้านไร่ การเดินทางไปติดต่อทางราชการก็ลำบาก ต่อมาก็ได้แยกจาก อำเภอบ้านไร่
มาเป็นกิ่งอำเภห้วยคต ปัจจุบันบ้านหินโง่งนมี 146 หลังคาเรือน มีประชากร 542 คน

เนื่องจากบ้านหินโง่งนอยู่ไกลการติดต่อกับส่วนราชการเดินทางลำบากเพราะพื้นที่เป็นป่า
เขาหน่วยงานราชการที่เข้ามาพัฒนาเป็นกลุ่มแรกในช่วง 2527-2528 จะเป็นพัฒนาชุมชน เริ่มเข้า
มาตั้งกลุ่ม เยาวชนและกลุ่มแม่บ้าน แต่กลุ่มแม่บ้านก็ล้มไป และต่อมาก็ตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในปี
2529

ซึ่งในปี 2532 บ้านหินโง่งนยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล ราชการจึง
จัดอบรมอพ. หลังการอบรมได้สนับสนุนให้มีกองทุน อพป. ในปี 2533 มีกลุ่มแพทย์ พอสว. เข้ามา
ในหมู่บ้านมาที่โรงเรียน กำหนดตำบลห้วยคต จึงรวมตัวแม่บ้านมาต้อนรับแพทย์ พอสว. พอเสร็จก็ยัง
รวมกลุ่มกันอยู่มีกิจกรรมทำร่วมกัน เช่นมีงานในหมู่บ้านก็จะช่วยทำอาหาร ต่อมาราชการให้กำหนด
ได้หาคนเข้ามาเป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนของตำบล ก็มีแกนนำหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้า
รับการอบรม ในปี 2538 ก็ได้รับกองทุนสนับสนุนไร่ นา สวนผสม จากเกษตรจังหวัด สนับสนุน
เรื่องวัสดุอุปกรณ์แต่เมื่อทำแล้วขายได้จึงนำเงินกลับเข้ามาเป็นกองทุนเกษตร อย่างเช่นเมล็ดพันธุ์
แทนที่จะให้ไปเฉยๆเขาก็จะให้ชาวบ้าน ซื้อในราคาที่ถูก แล้วก็เอาเงินที่ได้มาเป็นกองทุนเกษตรกร

ในปี 2539 ได้รับงบประมาณจากทางราชการ กองทุน กขคจ สนับสนุนผู้ยากไร้ และในปี 2541 ได้รับงบประมาณจาก ประชาสงเคราะห์จังหวัด ตั้งกลุ่มเย็บเสื้อผ้า เย็บผ้าทอ ต่อมามูลนิธิศุภนิมิต เข้ามา สนับสนุนให้กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าผ่านนักเรียนและที่นอนเด็กเล็ก และสนับสนุนให้เงินทุนหมุนเวียนมีเงินให้กู้และให้มีการออมและในปี 2547 ได้ตั้งกลุ่มเลี้ยงหมูมีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกได้กู้ยืม นอกจากนี้มีกองทุน อสม.และกองทุนสตรี

ในปี 2543 คุณอรสา สิทธิชัยกิจ แกนนำชุมชนได้มีโอกาสไปร่วมทำงานกับองค์กรการเงินชุมชน จังหวัดอุทัยธานี และได้มีโอกาสไปดูงานที่ วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด ของพระอาจารย์สุปิน เมื่อรัฐบาล มีงบประมาณที่จะมาทำเรื่องของกองทุนหมู่บ้าน และก่อนที่รัฐบาลจะลงมา ได้มีการเตรียมหมู่บ้าน เพื่อรับเงินกองทุนหมู่บ้าน คุณอรสาก็ได้ชวนผู้นำไปร่วมเรียนรู้ เมื่อกลับมาที่ผู้นำก็ได้ร่วมกันกำหนดระเบียบการใช้เงินและการช่วยเหลือ

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ

เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านลงมาในปี 2544 ก็ได้มีการกู้ยืมโดยใช้ระเบียบที่ตั้งไว้ และตั้งกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือ เรื่องเจ็บ ตาย และภัยพิบัติ เนื่องจากที่บ้านหินโงงจะมีภัยธรรมชาติในแต่ละปีจึงมีการตั้งศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านโดยประชาสงเคราะห์เริ่มให้ แต่เงินก็ไม่พอ แล้วพอสิ้นปีชาวบ้านก็ได้เรียรายเงินเก็บไว้เพื่อช่วยเหลือเมื่อมีภัยพิบัติ แต่พอมีเรื่องของสวัสดิการ จึงทำให้มีเรื่องของภัยพิบัติ การจัดการเงินดอกผลกำไร ซึ่งดอกผลของกองทุนหมู่บ้านแบ่งเป็นกองทุนสวัสดิการ 20 % กองทุนสาธารณะประโยชน์ 10% ทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพ 10% สมทบกองทุน 30% บริหารจัดการ 15% ค่าตอบแทนคนทำงาน 10 % บันผล 5% ซึ่งคนที่เป็สมาชิกจะต้อง เข้าหุ้น ๆ ละ 100 บาทต่อปี ส่วนคนที่กู้จะต้องถือหุ้นพิเศษ คือกู้100 บาทจะต้องถือหุ้นพิเศษ 1 บาท เพื่อให้มีการออม ที่กองทุนที่ไม่มีหนี้เสีย กฎระเบียบหลังจากที่คณะกรรมการได้ร่วมกันคิดแล้วก็เอาเข้าที่ประชุมใหญ่มาร่วมกันกำหนด กฎระเบียบของกองทุนยืดหยุ่นและมีการปรับตลอด

นอกจากนี้บ้านหินโงงได้เอาเรื่องเงินที่ประกันความเสี่ยงซึ่งเดิมจัดการโดย ธกส.โดยคณะกรรมการขอมติที่ประชุมโดยบอกว่าขณะนี้เรามีเงินออมสำรองมากพออยู่แล้วคิดว่าน่าจะเอาเงินตรงนี้มาทำเองถ้าไม่เสียเงินนั้นให้ ธกส. ไปจัดการกองทุนก็น่าจะมีรายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อปี กฎระเบียบที่บ้านหินโงงนี้จะปรับเปลี่ยนกันตลอดเมื่อมีปัญหาแกนนำก็จะมาพูดคุยกันและก็ปรับกฎระเบียบกันตลอด

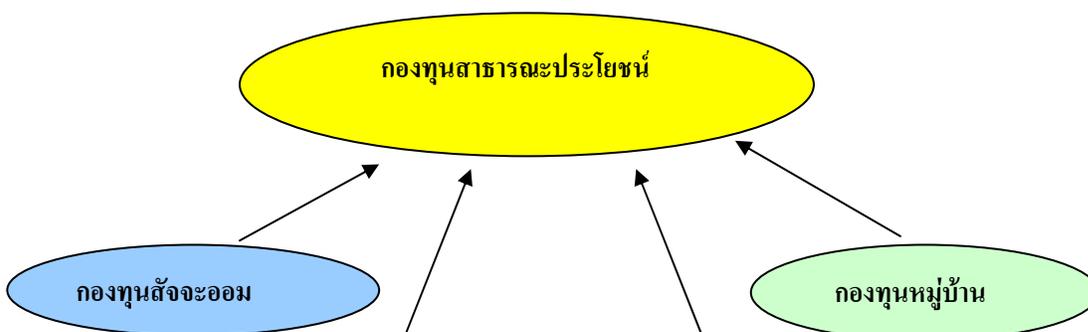
เมื่อปี 2548 คณะกรรมการเห็นว่ากองทุนสวัสดิการน่าจะมีการแยกให้ชัดเจน จึงแยกกองทุนสวัสดิการออกเป็น กองทุนสาธารณะประโยชน์ กองทุนเพื่อการศึกษา และกองทุนสวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และประสบภัยพิบัติ

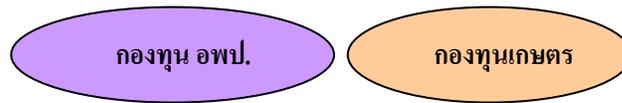
ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ความรู้สึกของกรรมการที่ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน มีความรู้สึกที่ ดีใจที่ได้ช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน และมีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากขึ้น เกิดความรัก สามัคคีกัน ตอนนี้เกิดความเดือดร้อนชาวบ้านจะมาปรึกษากรรมการ ซึ่งก็ได้รับการช่วยเหลือซึ่งต่างจากเมื่อก่อน พอเดือดร้อนไปแจ้งผู้ใหญ่บ้าน บางครั้งผู้ใหญ่ติดประชุมราชการบ้างก็ไม่เจอใคร เมื่อผู้ใหญ่รับแจ้งแล้วก็ต้องไปแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบบอกว่าเขาจะได้รับการช่วยเหลือก็ใช้เวลานาน แต่พอเรามีสวัสดิการของตนเองพอได้รับความเดือดร้อนคณะกรรมการก็เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเลยทันที มีชาวบ้านบางคนถึงกับร้องไห้ที่มีเพื่อนเข้าไปดูแลช่วยเหลือ สิ่งก็ตามมาก็คือความสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชนในการแก้ปัญหาของตนเอง นอกจากนี้ชุมชนยังมีอิสระที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง เพราะมีกองทุนของตนเอง ไม่ต้องรอรทงส่วนราชการและพัฒนาหรือแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการ ทำให้คนในชุมชนเริ่มปรับวิถีชีวิตที่จะรอสวนราชการเพียงอย่างเดียว แต่ลุกขึ้นมาจัดการตนเองร่วมกัน

นอกจากนี้ก็มีกรอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยมีการเดินลาดตระเวนดูแลป้องกันไฟป่า เป็นส่วนใหญเพราะไม่ค่อยมีปัญหาของการตัดไม้ ให้เด็ก ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าด้วยการให้เข้าร่วมปลูกป่า ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ เป็นต้นและเริ่มเข้าไปเรียนรู้ในป่าของตนเอง ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อป่าและจะต้องอนุรักษ์ไว้คือ เพื่อใช้ประโยชน์จากป่า ป้องกันภัยจากธรรมชาติ และบอกว่าเพราะเขาเป็นคนปลูกเขาก็จะต้องรัก ผู้ใหญ่บอกว่าป่าไม้ที่สมบูรณ์ยังช่วยป้องกันน้ำป่าด้วยซึ่งเมื่อก่อนถ้าจะมีน้ำมาจะได้ยินเสียงของต้นไม้หักเพื่อเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านขนของหนีน้ำได้ แต่ตอนนี้ถ้ามีน้ำมาก็ท่วมเลยโดยที่ยังไม่ทันตั้งตัว เหตุผลนี้แหละที่พวกเขาจะต้องดูแลรักษาป่าของเขาไว้

หลังจากนั้นก็ไปดูที่กองทุนอื่นๆว่ามีเงินดอกผลเอามาใช้อะไรบ้าง มีจุดร่วมกัน คือ เรื่องสาธารณะประโยชน์ ที่เอาไปใช้เหมือนกันจึงดึงเอากองทุนสาธารณะประโยชน์มารวมกัน เนื่องจากคณะกรรมการทุกกองทุนจะเป็นคนกลุ่มเดียวกัน พอคุยกันแล้วก็เอาไปถามมติที่ประชุมหมู่บ้านซึ่งกองทุนสาธารณะประโยชน์ก็เอามาใช้พัฒนาหมู่บ้าน เช่น เอามาซ่อมถนน งานประเพณี การดูแลป้องกันไฟป่า เรื่องการจัดเวรยามดูแลหมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน

สิ่งที่ จะ ดำเนินการต่อไป

หลังจากที่คณะกรรมการได้ร่วมเวทีตลาดนัดความรู้สวัสดิการชุมชนในปี 2550 คณะกรรมการก็กลับไปพูดคุยหาข้อสรุปการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนของบ้านหินโงงน ร่วมกันและมาดูว่ามีกองทุนอะไรอยู่บ้างในหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็ตกลงว่าจะรวมเงินดอกผลจากทุก กองทุนในหมู่บ้านมารวมเป็นกองทุนสวัสดิการหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการดูแลคนในชุมชนถึงแม้จะไม่ได้ เป็นสมาชิกแต่ละกองทุน อันได้แก่ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุน กขคจ. กองทุนเลี้ยงหมู กองทุนกลุ่มสตรี กองทุนเกษตรกร กองทุนอพป. และกองทุนอสม.

แกนนำบอกว่าที่คิดจะจัดการกองทุนแบบนี้เพราะว่า สะดุดคำที่ว่า “กองทุนสวัสดิการที่ทำอยู่เป็นสวัสดิการกลุ่ม ดูแลเฉพาะสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ถ้าจะเป็นสวัสดิการชุมชน คนในชุมชนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน แต่คนในชุมชนทุกคนโดยเฉพาะ คนด้อยโอกาสที่ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเช่นคนพิการ ผู้สูงอายุที่ถูกละเลยเป็นต้น” จึงปรับโดยรวมดอกผลของทุกกองทุนมาเป็นกองทุนสวัสดิการ ร่วมกำหนดกฎระเบียบที่จะนำไปใช้ร่วมกัน กองทุนสวัสดิการชุมชนของบ้านหินโงงจึงมีการเชื่อมโยงกลุ่ม กองทุนต่างๆเข้าด้วยกัน ดังนี้

